

รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี)

รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง ประเภทของบทเพลงที่ใช้สำหรับ

การบรรเลง

ครูผู้สอน ครูจักรพันธ์ สุวรรณเกิด

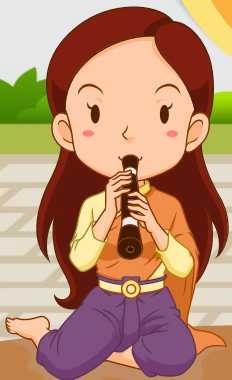
ครูชมพูนุท ภู่อสุกุล

เรื่อง

ประเภทของบทเพลงที่ใช้สำหรับ

การบรรเลง

ทบทวน

ประเภทของการขับร้องเพลงไทย

แบ่งออกได้ ๓ ประเภท

๑. การขับร้องอิสระ

๒. การขับร้องประกอบดนตรี

๒.๑ การร้องคลอ

๒.๒ การร้องลำลอง

๒.๓ การร้องรับและร้องส่ง

๓. การขับร้องประกอบการแสดง

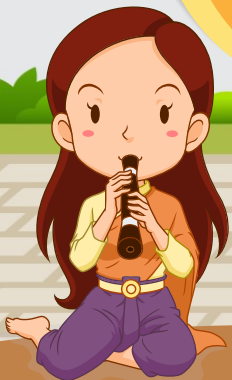
นักเรียนคิดว่า
บทเพลงไทย สามารถจำแนกประเภท
ได้หรือไม่ อย่างไร

เรื่อง

ประเภทของบทเพลงที่ใช้สำหรับ

การบรรเลง

ประเภทของบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถจำแนกประเภทของบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลงได้ถูกต้อง

ความหมายของบทเพลงไทย

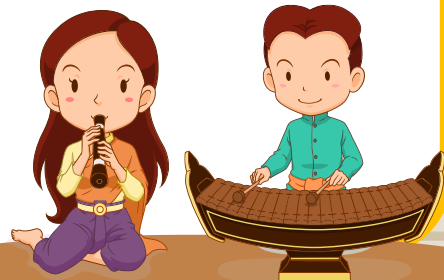
เพลง คือ ทำนองที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นโดยมีสัดส่วน มีจังหวะ
วรรคตอนและสัมผัสถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ของดุริยางคศิลป์
เช่นเดียวกับบทกวีที่แต่งขึ้น โดยใช้ถ้อยคำ เสียง อักษร สระ
และวรรณยุกต์ตามกฎหมายแห่งฉันทลักษณ์

ความหมายของบทเพลงไทย

เพลงหนึ่งจะมีกี่จังหวะ กี่ท่อน ไม่บังคับ แต่แบบแผนของไทยที่มีมาแต่โบราณ ท่อน ๆ หนึ่งจะมีไม่น้อยกว่า ๒ จังหวะหน้าทับ (มนตรี, ๒๕๐๗)

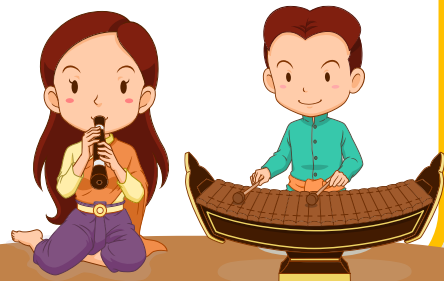

การจำแนกประเภทของบทเพลงไทย

แบ่งออกได้ ๒ ประเภท

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง
๒. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการขับร้อง

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

หมายถึง เพลงที่ใช้สำหรับเครื่องดนตรีบรรเลงเพียงอย่างเดียว
ไม่มีการขับร้อง หรือไม่มีบทร้องประกอบ มีดังนี้

๑.๑ เพลงโหมโรง

๑.๔ เพลงหางเครื่อง

๑.๒ เพลงหน้าพาทย์

๑.๕ เพลงออกภาษา

๑.๓ เพลงเรือง

๑.๖ เพลงลูกหมุด

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๑ เพลงโหมโรง

หมายถึง เพลงที่ใช้บรรเลงเริ่มต้นของการบรรเลงหรือการแสดง มีความหมายบอกให้ทราบว่าพิธีหรืองานจะเริ่มขึ้นแล้ว และยังเป็นการอัญเชิญเทพยดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้มาประชุมสโมสรในงาน เพื่อจะได้เป็นสิริมงคลแก่เจ้าภาพและผู้ร่วมงาน

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๑ เพลงโหมโรง

ชนิดของเพลงโหมโรง แบ่งได้หลายวิธี
ในที่นี้จะแบ่งตามลักษณะของงานที่ใช้บรรเลง
เป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๑ เพลงโหมโรง

- โหมโรงตามลักษณะงานบุญพิธี
- โหมโรงตามลักษณะของมหรสพที่แสดง
- โหมโรงตามลักษณะของการบรรเลงเพลง
ตระกุลเสภา

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๒ เพลงหน้าพาทย์

เป็นเพลงที่บรรเลงในการแสดงกิริยา เช่น ยืน เดิน กิน นอน ฯลฯ ของมนุษย์ และสัตว์ รวมถึงบรรเลงในการแสดง การเปลี่ยนแปลง การเกิดขึ้นหรือสูญไป ของวัตถุและธรรมชาติ

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๒ เพลงหน้าพาทย์

ในการบรรเลงแสดงกิริยานั้น มีการบรรเลงสำหรับกิริยาที่เป็นปัจจุบันทั้งที่มีตัวแสดง และกิริยาสมมุติที่ไม่มีตัวแสดง

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๒ เพลงหน้าพาทย์

กิจกรรมที่มีตัวแสดง เช่น บรรเลงเพลง
คุกพาทย์เมื่อโขนตัวหนุมานรำท่าทาง
เพลงอิทธิฤทธิ์ท้าวเป็นดาวเป็นเดือน
เป็นต้น

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๒ เพลงหน้าพาทย์

หรือในการไหว้ครู โขนละครและดนตรี
เมื่อกล่าวโองการเชิญเทวดาองค์ใดองค์หนึ่งจบ
ปีพาทย์จะบรรเลงเพลงแสดงกิริยาสมมุติ
ที่เทวดาเสด็จมาในขณะนั้น

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๒ เพลงหน้าพาทย์

เช่น การเชิญเทวดาให้เสด็จลงมาในพิธี
ถ้าเป็นการบรรเลงประกอบกีรยานั้น ๆ แล้ว
เรียกว่าเพลงหน้าพาทย์ทั้งสิ้น

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๒ เพลงหน้าพาทย์

- เพลงเชิด ประกอบกิริยาไปมาไกล ๆ หรือรีบเร่ง หรือรบกัน
- เพลงเสมอ ประกอบกิริยาไปมาใกล้ ๆ จากห้องหนึ่งไปอีกห้องหนึ่ง
- เพลงโอด ประกอบกิริยาร้องไห้ สลบ หรือตาย
- เพลงเหาะ ประกอบกิริยาไปมาในอากาศของเทวดา
- เพลงโล้ ประกอบกิริยาไปมาในน้ำทั้งของมนุษย์ สัตว์ หรือวัตถุ

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๓ เพลงเรื่อง

เป็นเพลงที่นำมาบรรเลงติดต่อกัน โดยใช้บรรเลงประกอบพิธีต่าง ๆ ไม่มีการขับร้องมาเกี่ยวข้อง เช่น เพลงเรื่องทำขวัญ

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๔ เพลงทางเครื่อง

เพลงที่ใช้บรรเลงต่อท้ายเพลงเถาเป็นเพลงที่มีทำนองสั้น มีอัตราจังหวะชั้นเดียว สนุกสนาน ครึกครื้น เพลงเดียวกัน ใช้สำเนียงเดียวกันจะใช้เพลงชุดใด ขึ้นอยู่กับเพลงเถาที่บรรเลงอยู่ก่อนหน้า

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๕ เพลงออกภาษา

เป็นการบรรเลงเพลงที่มีสำเนียงภาษาของชนชาติอื่น เช่น จีน เขมร พม่า ลาว ฯลฯ โดยใช้เครื่องประกอบจังหวะที่ให้สำเนียงภาษานั้น ๆ เด่นชัดขึ้น บางครั้งก็นำเครื่องดนตรีจริงของชาตินั้นมาบรรเลง หรือสมมุติเสียงเครื่องดนตรีเดิมในวงให้เป็นของชาตินั้น ๆ ก็ได้

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๕ เพลงออกภาษา

เครื่องดนตรีประกอบภาษา จีนและญวน

กลองจีน

ที่มา :

http://๑๑๐.๑๗๐.๘๑.๒๙/instrument_detail/๑๔๒๗๒๘๓๗๘๐๕๗๗/central/area

ฉาบใหญ่

ที่มา :

http://tkapp.tkpark.or.th/stocks/content/developer๑/thaimusic/๓๗_charbyai/web/big๒.html

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๕ เพลงออกภาษา

เครื่องดนตรีประกอบภาษา พม่า

กลองยาว

ที่มา : http://tkapp.tkpark.or.th/stocks/content/developer๑/thaimusic/๑๙_krongyao/web/big๑.html

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๕ เพลงออกภาษา

เครื่องดนตรีประกอบภาษา ฝรั่งเศส

กลองฝรั่ง
(Bass Drum)

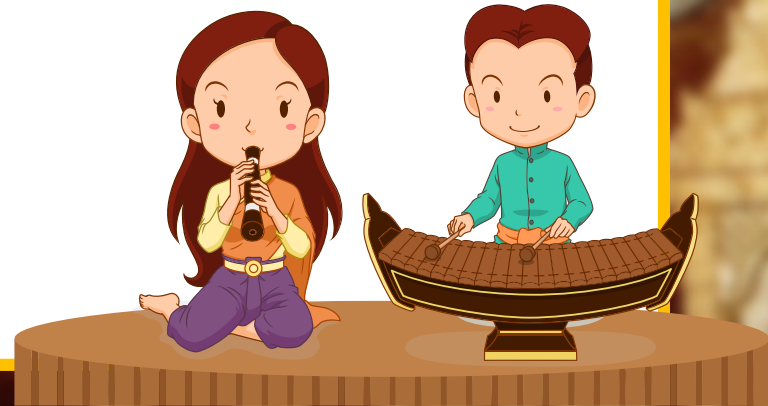
ที่มา : <https://www.pngdownload.id/png-kev๘๘or/>

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๖ เพลงลูกหมัด

เป็นเพลงที่มีทำนองสั้น จังหวะเร็ว แสดงความหมายว่าเพลงที่บรรเลงนั้นจะจบลงแล้ว

เพลงเหาะ

ประกอบกิจกรรมไปมาในอากาศของเทวดา

เพลงหน้าพาทย์

เพลงที่ใช้บรรเลงเริ่มต้นของการบรรเลง
หรือการแสดง มีความหมายบอกให้ทราบว่าพิธี
หรืองานจะเริ่มขึ้นแล้ว

เพลงโหมโรง

เพลงที่ใช้บรรเลงต่อท้ายเพลงเถา เป็นเพลงที่มีทำนองสั้น
มีอัตราจังหวะชั้นเดียว สนุกสนาน ครึกครื้น

เพลงทางเครื่อง

เป็นเพลงที่มีทำนองสั้น จังหวะเร็ว
แสดงความหมายว่าเพลงที่บรรเลงนั้นจะจบลงแล้ว

เพลงลูกหมด

เพลงที่มีสำเนียงภาษาของชนชาติอื่น
ใช้เครื่องประกอบจังหวะที่ให้สำเนียงภาษานั้น ๆ
เด่นชัดขึ้น

เพลงออกภาษา

เพลงที่นำมาบรรเลงติดต่อกัน
บรรเลงประกอบพิธีต่าง ๆ ไม่มีการขับร้อง

เพลงเรื่อง

กิจกรรม เรื่องประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุป
ความรู้เรื่องประเภทของบทเพลง
ที่ใช้สำหรับการบรรเลงในรูปแบบ
แผนผังความคิด และเขียนอธิบาย
ความหมายของบทเพลงแต่ละประเภท
ให้ถูกต้อง

ใบงานที่ ๑ เรื่อง แผนผังความคิดสรุปความรู้: ประเภทของบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง การจำแนกประเภทของบทเพลงไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ประเภทของบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง
รายวิชา ศิลปะ รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปความรู้เรื่องประเภทของบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลงในรูปแบบ
แผนผังความคิด และเขียนอธิบายความหมายของบทเพลงแต่ละประเภทให้ถูกต้อง

ประเภทของบทเพลง

ที่ใช้สำหรับการบรรเลง

ทบทวน

การจำแนกประเภทของบทเพลงไทย

๑. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลง

๑.๑ เพลงโหมโรง

๑.๔ เพลงหางเครื่อง

๑.๒ เพลงหน้าพาทย์

๑.๕ เพลงออกภาษา

๑.๓ เพลงเรื่อง

๑.๖ เพลงลูกหมุด

๒. ประเภทบทเพลงที่ใช้สำหรับการขับร้อง

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง

ประเภทของบทเพลงที่ใช้สำหรับการขับร้อง

ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

